

Seitsemän efesolaista marttyyrinuorukaista

4.8.

Pyhät nukkujat

Hagiografiat sisältävät mitä moninaisimpia kertomuksia ihmeistä, joita Jumala on tehnyt pyhiensä kautta. Yksi erikoisimmista, ja parhaiten tunnetuista, on kertomus seitsemästä pyhästä nukkujasta. Pyhät nukkujat elivät Efesoksessa 200-luvulla, kun kristittyjä vainottiin. Epäjumalanpalvonnasta kieltäytyneet nuorukaiset muurattiin rangaistukseksi luolan sisään, ilman vettä tai ruokaa.

Ihmeen kautta nuorukaiset kuitenkin säilyivät hengissä, sillä Jumala vaivutti heidät syvään uneen. 200 vuotta myöhemmin heidät löydettiin elävinä, mutta pian tämän jälkeen he vaipuivat kuolonuneen.

Pyhiä efesolaismarttyyreja muistellaan kahdesti vuodessa: 4.8. ja 22.10.

Seitsemän efesolaista marttyyrinuorukaista Maksimilianos, Heksakustodianos, Jamblikhos,Martinianos, Dionysios, Antoninos ja Konstantinos - Suomen ortodoksinen kirkko

Seitsemän efesolaista marttyyrinuorukaista – Ortodoksi.net

Unikeonpäivä

Roomalaiskatolinen kirkko muistelee pyhiä nukkujia 27.6. Päivä on ollut Suomessakin merkittävä juhla katolisella ajalla ja sitä kutsutaan unikeonpäiväksi. Reformaation jälkeen unikeonpäivää siirrettiin kuukaudella eteenpäin. Unikeonpäivä on suomalaisessa kalenterissa 27.7.

Naantalissa on 1880-luvulta asti valittu vuosittain Suomen virallinen unikeko. Usein unikeko ”herätetään” heittämällä hänet juhlallisesti mereen.

Kotonakin voi perheen unikeon (eli pisimpään unikeonpäivänä nukkuvan perheenjäsenen) herättää hellästi pirskottelemalla pyhitetyllä vedellä. Tästä tosin kannattaa sopia etukäteen, perhesovun säilyttämiseksi.

Hämeessä sanottiin, että joka nukkuu unikeonpäivänä päiväunet, nukkuu seitsemän vuotta.

Seitsemän (vai kahdeksan?) nukkujaa Koraanissa

Seitsemän pyhän nukkujan kertomus tunnetaan myös islamissa. Se on tallennettu Koraanin suuraan 18. Suurassa kerrotaan myös nukkujien koirasta, joka nukkui uskollisesti isäntiensä rinnalla ja heräsi heidän kanssaan. Islamissa pyhien nukkujien koiraa kunnioitetaan pyhänä luotujen joukossa, mikä on ylipäätään poikkeuksellista, mutta merkille pantavaa erityisesti islamissa, missä koiriin tavallisesti suhtaudutaan saastaisina.

Rukous sairaan ja huonosti nukkuvan puolesta – Ortodoksi.net

Kuva: Wikimedia Commons/ Menologion of Basil II

Ruokaideoita unikeonpäivään

Amerikkalaistyylisessä Pot Pie -piiraassa täytteet on piilotettu rapean kuoren alle. Se muistuttaa siis luolaa, jossa unikeot nukkuivat. Muista muurata kuoren alle seitsemän (tai kahdeksan) täytettä.

Broileripiiras (Chicken Pot Pie) | Maku

Pyhillä nukkujilla oli mukanaan koira. Nauti siis hodareita.

Hodaribuffet – parhaat hot dog -täytteet juhliin | K-Ruoka

Jälkiruuaksi voi tehdä kerrosherkun esim. lasipurkkiin, jossa on kapea suuaukko. Seitsemän tai kahdeksan kerrosta saa helposti keksistä, marjoista, kastikkeesta yms.

Pyhien nukkujien joukossa oli myös nuorukaisten uskollinen koiraystävä, joka monesti maalataan myös pyhien ikoniin heidän rinnalleen.

Lankeemuksessa ihmisen suhde luomakuntaan ja toisiin luontokappaleisiin turmeltui. Tämän seurauksena ihminen alkoi kohdella eläimiä julmasti ja suhtautua niihin tuotannon välineinä. Pelko ja epäluottamus ihmisen ja eläimen välillä on osa langennutta todellisuutta.

Monet pyhät tunnetaan siitä, että heillä oli erityinen suhde eläimiin. Kun ihminen kasvaa lähemmäs jumalankaltaisuutta, toisin sanoen, kun hän pyhittyy, samalla kuroutuu umpeen lankeemuksessa tapahtunut repeämä ihmisen ja muun luomakunnan välillä. Niinpä suhtautumisemme toisiin lajeihin ei suinkaan ole vähäpätöinen asia pelastuksemme kannalta. Julmuus eläimiä kohtaan on epäkristillistä.

Eläimet ja muu kotiväkemme

Patriarkka Bartolomeoksen ekologisen vision tarkastelua

Konstantinopolin arkkipiispa ja ekumeeninen patriarkka Bartolomeos on maailman uskonnollisista johtajista merkittävin vaikuttaja ympäristökeskustelussa. Hän onkin ansainnut itselleen lisänimen ”Vihreä patriarkka”.

”Ekumeeninen” patriarkaatin nimessä viittaa sen vaikutuspiiriin, joka on koko asuttu maailma (oikoumene). Sen tehtävänä on huolehtia paitsi oman alueensa seurakunnista (Turkin muutama tuhat ortodoksia) ja alaisuudessaan toimivista paikalliskirkoista (esimerkiksi Suomen ortodoksinen kirkko) myös vahvistaa ja vaalia korkeimpana piispanistuimena koko ortodoksisen kirkon ykseyttä.

Patriarkka Bartolomeos katsoo tehtävän vieläkin kaikenkattavammaksi: kutsua koko ihmiskuntaa jakamaan rauhan, oikeudenmukaisuuden ja keskinäisen rakkauden hengessä, yhtenä perheenä luomakunta, joka on annettu kodiksi meille ja kaikille eläville olennoille.

Ympäristönsuojelun nosti ekumeenisen patriarkaatin laajan tehtäväkentän keskiöön jo patriarkka Demetrios, joka vuonna 1989 siunasi kirkkovuoden ensimmäisen päivän, 1. syyskuuta, päiväksi luonnon puolesta.

Vuonna 1991 tehtäväänsä asetettu patriarkka Bartolomeos on jatkanut edeltäjänsä työtä muun muassa kutsumalla koolle monialaisia ympäristöseminaareja. Niissä hän on rakentanut dialogia poliittisten päättäjien, talousvaikuttajien, tiedemiesten ja teologien välillä ja kannustanut heitä yhdistämään voimansa maailman tilan kääntämiseksi kestävälle kehitysuralle.

Luomakunnan tila – krisis ja kairos

Ekumeenisen patriarkan omistautuminen ympäristöasialle on herättänyt ihastusta mutta myös kriittisiä ääniä. Ortodoksisesta traditiosta ammentava panos ympäristökeskustelulle on koettu aidosti relevanttina ja inspiroivana, tuoden kirkolle paljon myönteistä näkyvyyttä. Toisaalta on myös kysytty, eikö ihmisten pelastuksesta huolehtiminen ole ympäristöä tärkeämpi ”agenda”.

Patriarkka Bartolomeoksen mielestä näitä huolia ei voi erottaa toisistaan. Ekologinen kriisi uhkaa jo koko ihmiskunnan olemassaoloa. Toisekseen kysymys ympäristöstä ei ole vain maallinen vaan perustaltaan hengellinen. Ympäristö yhdistää meidät muihin ihmisiin. Ympäristön tuhoaminen on lähimmäisten ja tulevien sukupolvien vahingoittamista. Epäkunnioitus luomakuntaa kohtaan on myös epäkunnioitusta sen Luojaa kohtaan, lahjan antajan halveksimista. Suhteemme luontoon ei voi olla heijastumatta Jumala-suhteeseemme – ja toisin päin.

Ekologisen kriisin ytimessä patriarkka Bartolomeos näkeekin hengellisen kriisin. Sen nykyaikaisia nimiä ovat materialismi, sekularismi, konsumerismi – mutta ongelman juuret ulottuvat aina ihmisen syntiinlankeemukseen. ”Olkoon maa kirottu sinun takiasi” (1. Moos. 3:17) ei ole Jumalan langettama rangaistus ihmisen rikkomuksesta, vaan ihmisen synnin suora vaikutus.

Ihminen kieltäytyi näkemästä luomakunnan Jumalan lahjana – jakamisen, rakkauden ja yhteyden sakramenttina – ja teki siitä itsekkäiden halujensa tyydyttämisen välineen, pahimmillaan riistämisen kohteen. Jokaisella ihmisellä on sisällään Taivaan mentävä reikä, jota hän yrittää täyttää ahmimalla Maata.

Ajankohtainen *krisis* on tuon ”maan kirouksen” aktualisoitumista koko laajuudessaan. Maa joka on luotu palvelemaan ihmistä, tarjoamaan itsensä ihmiselle ravinnoksi, kumppaniksi ja kauneuden iloksi, kääntyy riistettynä ja alistettuna ihmistä vastaan. Ihmisen *hybristä* seuraa luonnon *nemesis*.

Patriarkka Bartolomeos painottaa, että ongelmaa ei voida ratkaista samoilla välineillä, jotka ovat sen synnyttäneet ja kärjistäneet. Kylmä välineellinen järki ja kapea hyötyajattelu ovat riistäneet luonnolta syvyysulottuvuuden. Tarvitaan uusi tapa nähdä maailma, josta seuraa uudenlainen tapa asua sitä.

Tässä on patriarkka Bartolomeoksen mukaan ortodoksian hetki, *kairos*, jota kirkko ei saa jättää käyttämättä. ”Koko luomakunta huokaa” (Room. 8:22) odottaen Kristusta, jonka kautta kaikki on luotu ja ”joka pitää kaiken koossa” (Kol. 1:17). Ortodoksisen kirkon opetus ja elämä ovat luonteeltaan kosmisia, ne sisällyttävät piiriinsä ihmisen ohella koko luomakunnan. Koko luomakunta on kutsuttu pelastukseen, kirkastumaan Kristuksessa uudeksi maaksi ja uudeksi taivaaksi!

Pariarkka Bartolomeoksen ekologisen vision voi nähdä luonnollisena osana patriarkaatin ekumeenista visiota: luonto yhdistää kaikkia maailman ihmisiä huolenaiheena, elämän perustana ja -ympäristönä. Katastrofin kynnyksellä kirkkoa kuunnellaan; sen pelastussuunnitelmasta ollaan kiinnostuneita.

Luomakunnan sakramentaalinen ulottuvuus

Patriarkka Bartolomeoksen kohdalla emme voi puhua ”ekoteologiasta”. Hän ei myönnä, että ortodoksisesta traditiosta olisi rajattavissa tällaista teologian sektoria. Sen sijaan hän pyrkii osoittamaan, että ortodoksisen kirkon teologia kokonaisuudessaan ja erityisesti sen liturginen ja askeettinen traditio ovat äärimmäisen relevantteja etsittäessä ulospääsyä uhkaavasti etenevästä ekokatastrofista.

Kärkkäimmät uskontokriitikot ovat tarjonneet ekokatastrofin syyllisenviittaa juuri kristinuskolle, jonka ihmiskeskeinen maailmankuva on heidän mielestään luonnonriiston ideologisena perustana. Patriarkka Bartolomeos ei arastele nojata kirkon antroposentriseen, ihmiskeskeiseen opetukseen luomakunnasta. Hän kuitenkin korostaa, että kyse ei ole antropo*monismista*.

Luomisen kuudes päivä osoittaa patriarkka Bartolomeoksen mukaan, että ihmisellä on hyvin intiimi yhteys muuhun luomakuntaan ja varsinkin eläimiin, joiden kanssa ihminen jakaa saman luomisen päivän. Ihmisen luominen Jumalan kuvaksi ja kaltaisuudeksi on erityinen, mutta yhtäläisyydet eläinkuntaan ovat eroja suuremmat.

Ja sekin, mikä meidät erottaa eläimistä – Jumalan ihmiseen puhaltama henki, tietoisuuden ja vapauden lahja, kutsu kasvaa Jumalan kuvasta kaltaisuuteen – se myös yhdistää meidät eläimiin kutsumuksen kautta!

Jumala antoi ihmiselle tehtäväksi viljellä ja varjella paratiisia. (1. Moos. 2:15) Patriarkka Bartolomeos tulkitsee viljelemisen huomattavasti laajemmin kuin vain ravinnon ottamisena maan antimista. Viljeleminen on ihmisen luova vastaus Jumalan luomistekoon. Kaikki luotu on saanut syntynsä Jumalan Sanan (Logos) kautta ja kaikessa on kohdattavissa tuon Sanan siemeniä (logoi).

Luotuaan eläimet Jumala toi ne ihmisen eteen, nähdäkseen minkä nimen ihminen kullekin antaisi. (1. Moos. 2:19) Luominen ei ollut valmis ennen ihmisen luovaa sanaa.

Eläinten nimeämisessä paljastuu luomakunnan tarkoitus Jumalan ja ihmisen kohtaamisen ja dialogin kenttänä. Eläimet ylistävät Jumalaansa vaistonvaraisesti ja tiedottomasti, mutta ihminen voi kohottaa kiitoksensa elämän lahjasta vapaasti ja tietoisesti Jumalan puoleen. Samalla hän antaa ylistyksen äänen koko tiedottomalle luonnolle. Ihminen on kutsuttu toimittamaan luomakunnassa papillista palvelua ja kantamaan oman elämänsä kautta koko maailman Jumalan yhteyteen.

Liturgian rukous ”Sinun omaasi Sinun omistasi me Sinulle edeskannamme, kaiken tähden ja kaiken edestä” kiteyttää ihmisen ja myös koko luomakunnan tarkoituksen. Se on luotu rakkauden kieleksi, jakamisen juhlaksi. Luonto tarjoaa itsensä ihmiselle elämäksi ja iloksi, ihminen tarjoaa elämänsä kiitollisuudella takaisin Luojalleen. Kyse ei ole valtasuhteista, vaan kiitollisuuden, palvelemisen ja uhrautuvan rakkauden kehästä.

Vastauksena vinoutuneesta luontosuhteesta nousevaan ekologiseen kriisiin kirkko tarjoaa liturgiaa; maailman sakramentaalisen ulottuvuuden uudelleen löytämistä ja sen asettamista elämän ohjenuoraksi ja muutosvoimaksi.

Luomakunta kaiken elävän kotina

Patriarkka Bartolomeos avaa termin ekologia merkitystä osoittamalla sen etuliitteenä olevan kotia mekitsevä *oikos*. Ekologia tutkii siis maailmaa kaiken elävän kotina. Ihmisen tehtävä luomakunnassa on toimia paitsi pappina myös tämän yhteisen kodin hyvänä taloudenhoitajana. Tästä tehtävästä ihminen lankesi harhakuvitelmaan, että maailma on yksin hänen kotinsa ja kaikki muu elämä on hänen ulottuvillaan ja vallassaan kuin varastossa.

Patriarkka Bartolomeoksen kenties omaleimaisin panos luomisteologiaan on hänen painotuksensa, jossa ihminen on luotu osaksi ”elämän saumatonta vaatetta”, ”pyhää elämän verkkoa”. Taustalla kangastelee nykytieteen avaama tieto ekosysteemien herkästä tasapainosta. Kaikella elollisella, kasvi- ja eläinkunnan pienimmilläkin osilla, on tärkeä tehtävä maailman kodissa. Niiden merkitystä ei määritä välitön hyöty ihmiselle. Ne kaikki kannattelevat osaltaan elämän tasapainoa. Ne ovat kallisarvoinen osa maailman sinfonista kauneutta. Niistä jokainen sulkee sisäänsä toistumattoman elämän sanan.

Ihmiselle annettiin paratiisissa eukaristinen tehtävä, painaa luotuun oma persoonallinen jälkensä, luova sanansa, ja kohottaa se sitten kiitosuhrina Luojalle. Tämän lisäksi Adam sai myös käskyn varjella paratiisia sekä pidättäytyä osasta sen hedelmiä.

Varjeleminen ja pidättäytyminen ovat yhteydessä toisiinsa. Ainoa, joka vaistonvaraisen luonnon tasapainoa voi pysyvästi järkyttää, on ihminen itse. Jumala antoi luonnon ihmiselle lahjaksi. Kirkon askeettinen perinne varjelee tuota lahjaa ohjaten ihmistä kohtuuteen ja hengelliseen terveyteen. Ihmiselle joka on sovussa itsensä ja Jumalan kanssa maailma avautuu, Maksimos Tunnustajan sanoin, ”kosmisena liturgiana”, keskinäisen riippuvuuden ja palvelemisen juhlana.

Pyhät ihmiset ovat tässä esikuvinamme. Pyhä Iisak Syyrialainen kirjoittaa, että heidän sydämensä on ”syttynyt palamaan koko luomakunnan puolesta: ihmisten, eläinten, lintujen, pahojen henkienkin, kaiken olemassa olevan”. Pyhät ihmiset ovat enemmän kuin kukaan muu ”ekologisesti

tietoisia”: he kokevat maailman ympärillään yhteisenä kotina ja kaikki eläimetkin perheenjäseninään. Osana pyhää elämän verkkoa he tuntevat jokaisen pienimmänkin synnin vahingoittavan kaikkia, samoin kuin sisimmässä saavutettu rauha, palava rukous ja jokainen rakkauden teko tervehdyttävät kaikkia.

isä Tuomas Kallonen

Artikkeli julkaistu Ikonimaalari -lehdessä 1/2014

Vihkosen laati Maura Ihatsu

Kreditoimattomat kuvat Maura Ihatsu